

Rodové osady jako cesta spolupráce v jednotné Evropě
David Šeterle

*Jedna osada plná rodů
Jeden svět s božími tvůrci*

1 Myšlenka evropské jednoty

Samotná myšlenka jednotné Evropy není nová. Najdeme ji už u Jiřího z Poděbrad a u dalších velkých postav naší minulosti. I tyto osobnosti jsou však spíše vrcholkem ledovce, jež dokázaly vědomě podchytit myšlenku vystihující hluboký a podvědomý či ještě nevědomý pocit. Pocit jednoty a sounáležitosti, nejen duchovní, ale také mezilidské. Možná o to byl tento pocit tísnivější a úzkostlivější, oč tvrdší a vzdálenější byla skutečnost, a možná proto vidíme naši nedávnou historii jako těžkopádnou, sebestřednou a násilnou, co se týče sjednocování Evropy.

V pravém slova smyslu sjednocení Evropy započalo v období po druhé světové válce. Je otázkou pro naše osobní historické cítění, jaká motivace a jaký záměr stál na počátku tohoto sjednocování, neboť právě ony předurčily další vývoj. Dneska jsme však konfrontováni s tímto velkým evropským pohybem a můžeme jej vnímat jako šanci k využití, nasměrování a naplnění. Avšak pro koho má být tato šance užitečná, kam máme směřovat a čím ji naplnit?

Jistě si každý dokáže představit, že takové zasazení semena dubu má svůj pevný řád. Žalud musí být zdravý a krásný, musíme vyčkat správného ročního období a zvolit vhodné místo, dostatek prostoru a správnou půdu. Ale jsou i další možnosti, jako třeba nechat žalud přes noc ve vodě, aby se probudil k životu, vybrat měsíční fázi takovou, aby síla Měsíce podpořila růst budoucího stromu, anebo žalud před vložením do půdy podržet ve svých dlaních a vtisknout do něj své myšlenky, s nimiž bude růst. Chci tímto říct, že každá činnost, a tedy také sjednocování Evropy, má svoji posloupnost. Jakýsi řád, jež je třeba dodržet, abychom došli zamýšleného cíle. Důkazem přítomnosti tohoto řádu v naší činnosti je pak jednoduchost, ikdyž nesnadnost, na naší cestě. V tomto smyslu nás dnes trápí smlouva o Ústavě pro Evropu, jejíž samotná podoba neoplývá příliš jednoduchostí a jejíž proces ratifikace byl ukončen odmítnutím v referendech ve Francii a v Nizozemí.

Ona jednoduchost představuje rozmanitost, hloubku, jasnost a jistou dávku pravdivosti. Sice jsem ji postavil do protikladu se snadností, avšak snadnost a složitost přicházejí tehdy, když se vzdalujeme od přirozené jednoduchosti. Velice se mi líbí představa pana Václava Havla, že česká ústava, o jejíž nové podobě se také diskutuje, by podobně jako je tomu v USA mohla být čtena a chápána už dětmi ve školách. Vyžadujete to však jednoduchost.

Vrácím-li se pak k posloupnosti vytváření sjednocené Evropy, setkávám se s jednou velikou otázkou, totiž první tři společenství, jež i dnes tvoří jádro Evropské unie, a to Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské společenství pro atomovou energii a Evropské hospodářské společenství, jsou zaměřené na hospodářství Evropy. Jistěže hospodářství, ať na jakékoli úrovni, nám plní už samotné základní potřeby, které pro další život potřebujeme. Podmínkou toho však je, aby ekonomické zájmy byly podřízeny zájmům společnosti, respektive zájmům člověka. To tedy znamená jisté omezení a jistou závilost ekonomie, jinými slovy dle Josefa Ludvíka Fischera „*sociální optimum je zaručováno úměrně s tím, nakolik byla omezena autonomie a tím i přímý politický dosah hospodářských zřetelů ve společnosti*“. Hlavní otázka však zůstává v tom, zda sjednocování Evropy prostřednictvím ekonomických zájmů je tou správnou cestou.

Ono „na počátku bylo Slovo“ představuje prvotní bod posloupnosti. První je idea, myšlenka, představa na čistě intelektuální, duchovní úrovni. Řekl-li Mons. Diminik Duka, že po sjednocení Evropy stojíme před úkolem „vrátit Evropě její duši“, je tím prvním následujícím krokem sjednocování evropské ekonomiky?

V současnosti jdeme spíše cestou prostřednictvím našich zástupců, poslanců Evropského parlamentu, prostřednictvím mezinárodní spolupráce na úrovni států. Symbolicky lze říct, že srdcem sjednocené Evropy je spíše Brusel než každý jednotlivý člověk, občan Evropské unie. Jakou roli by ale při sbližování evropských států hrály duchovní hodnoty, kulturní tradice, samotná společnost, nestátní neziskové či humanitární organizace, konkrétní občanská sdružení? Na jednu stranu víme, že politická sféra vznikla právě z potřeby zastoupení občanů a zjednodušení spolupráce, avšak nedošlo v průběhu tohoto procesu ke ztrátě osobního zaujetí, osobního vkladu, nadšení, nevzdálili jsme se až příliš naší původní idee jednotné Evropy?

Jisté řešení vidím v úloze každého člověka. Zde právě začíná Evropská unie, zde se nachází její srdce a její duše. A chceme-li opět vdechnout život Evropské unii, oživit ji a pokračovat v cestě za jednotnou Evropou, pak zde u každého člověka začíná další bod v naší posloupnosti.

Tento bod spočívá v probuzení a rozšíření vědomí lidí. Na příkladu probouzení našeho vztahu k životnímu prostředí si můžeme ukázat, jakým způsobem toho lze docílit. Dneska máme dostatečné množství dostupných informací, jež stačí k tomu, aby si každý začal utvářet vlastní názor na to, zda jeho činnost je ekologicky šetrná. Existuje mnoho rozumných a objektivně prokázaných důvodů, proč změnit své myšlení, chování a způsob života vůbec. Dokonce jsou lidé, kteří si toto plně uvědomují, ale přesto se chovají dle starých, neúčinných a škodlivých vzorců. Proč? To je přesně ta otázka, kvůli níž jsou stále „zelená“ témata opomíjena a vysmívána. Důvodem pro to je fakt, že až příliš často je naší skrytou motivací strach, a naopak že nám chybí pozitivní motivace. Satish Kumar nedávno napsal: „*V minulosti jsme byli zvyklí říkat: konej dobro, jinak se dostaneš do pekla. Nyní říkáme: chovej se ekologicky šetrně, jinak se dostaneš do pekla.*“ Znamená to, že naše chování není určované čistě rozumovými důvody, nýbrž také vnitřními pocity. „*Žít v harmonii se Zemí je samo o sobě dobré.*“ Tedy tak jako vztah k životnímu prostředí nelze zúžit na racionální argumentaci a etické zásady, nýbrž jej musíme chápat v jeho duchovním kontextu vnitřně záživaným každým člověkem, tak i při uvažování nad jednotnou Evropou je nutné rozšířit své vědomí i na duchovní hodnoty záživané každým člověkem každý jednotlivý den. Potřeba jednotné Evropy musí vycházet z každodenní nutnosti všech občanů Evropské unie.

Mé myšlenky tedy směřují k tomu, že ono „řešení krize evropského integračního procesu“, nad nímž se zde zamýšlíme, spočívá ve změně způsobu života. Další krok na cestě k jednotné Evropě je v rukou každého člověka. Již nám nestačí vyslovit onu ideu, ani se nespokojíme s jejím rozšířením do každé země v Evropě, natož abychom se těšili z jejího čistě formálního uznání. Toužíme po tom, aby idea jednotné Evropy skutečně žila, a to v každém z nás.

Řešení, o němž chci dále přemýšlet, jakousi cestou, po níž se dále můžeme vydat, je idea a projekt Rodové osady.

2 Idea Rodové osady

Idea Rodové osady pochází z knih ruského autora Vladimíra Megreho, jež vychází od roku 1996. V České republice první kniha vyšla roku 2000. U mnohých čtenářů těchto knih je příznačné, že se v nich proubozí jejich vlastní vůle po životě a s ní spojená odpovědnost za něj, že si uvědomují sounáležitost s širším okruhem společnosti, že za svůj prostor k životu

považují přinejmenším celou Zemi, že začínají přemýšlet nejen samy o sobě, ale také samy za sebe. Dalo by se jistě pokračovat, podstatné však je, že o způsobu života se zde píše srozumitelně a na místo určitého chování a pravidel se vyzívá k vlastnímu hledání té nejlepší možnosti pro každého člověka. Idea Rodové osady, o níž se zde píše, je pak přirozeným způsobem života, v souladu s přírodou, dalšími živými bytostmi, se společností lidí a především se skutečnými potřebami a posláním člověka.

Rodová osada představuje pozemek přibližně 150 ha veliký, z čehož 100 ha je určeno pro 100 Rodových statků. Přibližně 1 ha, tedy 10 000 m², je v osobním vlastnictví každé rodiny. Ve zbylém prostoru osady se nachází přístupové cesty a společné prostory.

Rodový statek je z jedné čtvrtiny zalesněný, a to smíšeným porostem, jenž zároveň může tvořit jedlý les. Na pozemku se nachází ekodům, při jehož stavbě se využívá přírodních materiálů. Lze jej zároveň navrhnout tak, aby splňoval podmínky nízkoenergetického, pasivního či nulového domu. Nejenom díky roztroušené zástavbě je vhodné plně využít obnovitelných a vlastních zdrojů energie. Stejně tak odpad zde prakticky nevzniká. Ve smyslu hesla „*reduce, reuse, recycle*“ se v maximální míře používá přírodní materiál, pro již použité věci se tvořivým způsobem hledá nové využití, zrecyklují se, anebo se vrací do přírodního koloběhu. Součástí Rodového statku je ekozahrada, která osadníkům dovoluje být samozásobiteli. Účinné hospodaření dovolují bezorebné metody pěstování obilí Masanuba Fukuoky či Marca Bonfilse, anebo permakulturní principy Billa Mollisona a Davida Holmgrena.

Na společných pozemcích se může nacházet základna pro setkávání osadníků, výukové centrum pro pořádání kurzů, seminářů a jiných akcí, ubytovací prostory za účelem agroturistiky, škola pro místní děti, obchůdky či tržnice, pekárna, sušárna ovoce či dílny. Společná může být louka s amfiteátre, přírodní jezero či sportoviště, společné pastviny pro koně, jež potřebují větší prostor než jim hektarové pozemky osadníků mohou nabídnout.

Pro příklad se můžeme podrobněji podívat na živý plot, jímž má být každý Rodový statek ohraničen, okrášlen a případně chráněn. Zatímco dnešní ploty vyžadují pravidelnou údržbu, péči, jednou za čas zcela obnovit, anebo jsou nákladné, výroba materiálu je energeticky náročná a z estetického hlediska jsou takové ploty neúčinné, tak živý plot může být až několik metrů široký, skládá se z rozmanitých keřů a stromů, jež společně tvoří neprostupnou vrstvu, esteticky hodnotnou, užitečnou jedlými plody, neustále sama sebe reprodukuje, jež „zpívá a voní“ a žije svým vlastním životem.

Sám se často setkávám s nepochopením jen z toho důvodu, že například slovo „statek“ vyvolává zcela jiný obraz, představy a zkušenosti, než které mám na mysli já a které jsou obsahem a součástí idey Rodové osady. Tento popis živého plotu ať slouží jako příklad rozdílnosti dosavadní představy o plotu, živém plotu, ale také o statku, osadě a dalších slovech.

V podstatě je Rodová osada běžnou vesnicí postavená ovšem na zásadách, které nabízejí řešení dnešních problémů a zodpovězení mnohých otázek. Uzavírání této idey do škatulky ekologické, alternativní, zelené, komunitní či jiné může být oprávněná jen tehdy, když ji porovnáváme se stávajícím chováním, zvyky a normami.

Způsob života lidí, jež se rozhodnou uskutečnit ideu Rodové osady odpovídá jejich záměrům, anebo tvořivým způsobem přistupují na nové životní podmínky a hledají nové cesty, jak dostát přirozeným potřebám a žít v souladu se sebou samým. Například v připravovaných *Zásadách* pro budoucí obyvatele Rodové osady v České republice a pro členy občanského sdružení Rodová osada je jedním z bodů vegetarismus. Vegetarismus, veganství, vitariánství a další způsoby stravování jsou praktickým důsledkem onoho vědomí sounáležitosti s širším celkem. Člověka k takové změně mohou vést různé důvody, etické, morální, duchovní, zdravotní, filosofické, ekologické. Rozhodujícím prvkem této změny je však vědomí, nejen vědomosti o této problematice, ale také vlastní zkušenost, niterný pocit. Důsledků takové zásady je celá řada, všimněme si některých z nich. Víze samozásobitelství

je tím hned jasnější, neboť dva hektary půdy uživí právě jednoho člověka s masitou stravou, 14 vegetariánů, anebo 54 veganů či makrobiotiků. Provází-li změnu stravování také změna chování, myšlení a chápání v přijímání energie, kterou získáváme nejen jídlem, dostává se více energie, vnitřního odhodlání a nadšení, takový člověk nalézá klid a radost a může se věnovat svému skutečnému poslání.

Způsob života a vědomí klíčové role toho, jaký člověk je, nežli toho, co dělá, jsou důležité prvky uskutečňování idey Rodové osady. Díky přístupu toho kterého člověka se totiž otvírají jeho možnosti a řešení problémů, podobně jako jsme si ukázali na příkladu živého plotu a vegetarismu.

Poslední příklad, jež zmíním, se týká často kladené otázky: není život na takovém statku příliš namáhavý a nepředstavuje jeho otrocké práce, jež jsme často vídali na vesnicích a statcích našich předků a jež dosud vídáme? Odpověď je jednoduchá: záměrem celé idey Rodové osady je přiblížit se přirozenému způsobu života. Všechno živé, co na svém statku chci mít, ode mně vyžaduje energii pouze na začátku, totiž pochopit jaké je přirozené místo té které rostliny či živočicha a takový prostor poskytnout. Oním příkladem tedy může být rakouský permakulturista Sepp Holzer, jehož způsob zemědělství byl představen jako projekt na EXPO 2000 v Hannoveru.

V současnosti jsou cestou uskutečnění této idey v České republice *Projekt Rodové osady* a za tímto účelem založená občanská sdružení.

3 Rodové osady ve světě

V Ruské federaci je v současnosti 117 Rodových osad v různé fázi uskutečňování a velikosti, v Česku je známá zejména ruská obec Grishino. Častým argumentem, proč nelze ideu Rodové osady přenést do jiného státu, je rozlehlost ruské země a velikost 150 ha potřebných pro jednu osadu. Na příkladě Karlovarského kraje si můžeme ukázat, jak tomu je v České republice ve skutečnosti. Na Karlovarsku najdeme zemědělskou půdu o celkové výměře 108 106 ha, z čehož tvoří trvalé travní porosty 61 522 ha, osevní plochu úhrnem 41 305 ha, ornou půdu neoseťou a úhor 5 170 ha. Bylo by potřeba zpřesnění těchto údajů přihlédnutím k pozemkům, jež tvoří celek, anebo uvažováním nejen o státní orné půdě. Je ale jednoznačné, že alespoň částečné pokrytí Rodovými osadami je možné i v České republice, kde státní ornou půdu tvoří celkem 2 702 568 ha a trvalý travní porost 852 740 ha. Samozřejmě se musí přihlídnout k typicky českým podmínkám a možnostem této země. Například občanské sdružení Sdružení Země se zabývá vizí obnovy venkova, jež je založena na zakládání Rodových statků, využívajících možnosti českého rozdrobeného území a vesnického prostředí.

Kromě rodících se osad v Ruské federaci lze nalézt i další projekty. V Slovenské republice se nachází ekoosada Dobruna o velikosti 20 ha se 17 jednohektarovými pozemky. Založení osady předcházelo vznik občanského sdružení Dobruna. Švýcarský projekt v Maďarsku nyní poskytuje prostor pro 25 rodin na 40 ha půdy, avšak s plánem pro 50 až 100 rodin na celkové ploše 60 až 150 ha. V Německu existuje skupina lidí (Anastasia-Siedlung), kteří postupně realizují ideu Rodové osady, podobně jako v České republice, kde existuje občanské sdružení Sdružení Země založené roku 2004, občanské sdružení Rodová osada z roku 2006, anebo občanské sdružení Rodové osady Česka.

Velikou inspirací pro mezinárodní spolupráci pak mohou být dílčí projekty, též inspirovaných, anebo blízkých myšlenk Rodové osady. Už nyní je příkladem lyceum akademika M. P. Ščetinina v kavkazském Tekosu. Tato Ruská rodová škola byla založena před jedenácti lety a v poslední době začíná být známá i na mezinárodním poli, v Ruské federaci je při nejmenším známá díky knihám Vladimíra Megreho, jenž o ní píše. Každopádně na jedno místo ve škole se hlásí dva až tři tisíce uchazečů. Informace, které zde

mohu napsat, pochází od českých stážístů, jež školu pravidelně navštěvují a pokouší se v České republice vytvořit podobné svébytné školy. Dítě, které odchází z tekosské školy, zvládlo středoškolskou látku studia, případně má za sebou i vysokoškolské vzdělání, umí si vypěstovat své potraviny, postavit dům, vyšít rubašku, umí tradiční ruské písně a tance, speciální tradiční bojové umění a zároveň harmonicky rozvíjí své tělo, duši a ducha. Ve škole vyučují děti, používají vlastní skripta. Během jednoho roku se naučí středoškolskou látku matematiky, která se vyučuje v kombinaci s dalšími předměty.

Často se mi stává, že lidé pochybují obzvláště o možnosti naučit se středoškolskou látku matematiky za jeden rok. Když si však uvědomíme, jakým způsobem se dneska studenti učí, že převládá učení se z paměti, a ne pochopení podstaty a logiky věci a zcela jasná souvislost mezi teorií a praxí, že děti se učí bez zájmu, bez vlastního zaujetí, spíše hodiny přežívají a přečkávají a učí se, pokud již skutečně musí, před termíny zkoušek. Co pak způsobí radost a nadšení každého žáka, vzájemná spolupráce a otevřená komunikace, podporována učitelem a sdílená dětmi různého věku, a systematický přístup?

První škola Rudolfa Steinera z roku 1919 a od ní pocházející waldorfská pedagogika se rozrostla do celého světa a těchto škol je dnes více jak devět set. Podobné školy dnes nazýváme alternativní. Jsou pro nás skutečně v původním významu toho slova „*volbou ze dvou možností*“, druhou možností po státním školství, avšak co do významu a přirozeného způsobu výuky jsou právě tyto „alternativní“ cesty „normálními“ ve smyslu přirozenými pro člověka. V jedné diskusi jsme se s tehdejším stínovým ministrem školství shodli, že současné „tradiční“ školství dětem již od prvních tříd ničí jejich vztah k výuce, odnímá motivaci a snižuje sebevědomí. Tři prvky, které později při výuce jednoznačně chybí, které se učitelé v dětech snaží probudit a které si student později přenáší do dalšího života.

Jaké by ale byly děti, jímž by se dostalo adekvátního přístupu a způsobu vzdělávání? Ještě dosud jsme zvyklí na centralizaci naší činnosti a vliv autority, také dnešní alternativní školy vycházejí většinou z jednoho systému, ať od Rudolfa Steinera a jeho waldorfské pedagogiky, od Marie Montessori či Petera Petersena a jeho Jenského plánu. Trendem však je směřovat svoji pozornost stále více k člověku, k dítěti, přizpůsobovat se daným podmínkám toho místa, kde se právě nacházíme, a proto dneska mohou vzniknout školy, v nichž každý učitel se rovná síle osobnosti Rudolfa Steinera či M. P. Ščetinina. Pokud budou vyrůstat děti se svým přirozeným potenciálem, jenž nebyl nevědomým způsobem vyučování utlumen, nýbrž vědomě rozvíjen, jakou roli budou mít v naší společnosti? Co budou chtít dělat a jakým přínosem budou pro jednotu Evropy? Děti, jež znají pouze různorodost, pestrost a mnohotvárnost, jež tvoří harmonickou jednotu, neuvidí pak jednotu i ve své vlasti, svém státě, ve své Evropě, ale také na své Zemi? A takovéto děti budou snad chtít žít dnešním způsobem života, ve městech, jež stejně jako státní školství tlumí náš potenciál?

V České republice se za více jak šest let aktivity kolem idey Rodové osady a knih Vladimíra Megreho z čtenářských konferencí a setkávání vyvinuly různé projekty, pravidelná setkávání podobně smýšlejících lidí a tři občanská sdružení. Sdružení Země se základním cílem stala „*obnova venkova a tvoření zdravého, harmonického a plnohodnotného života v souladu s přírodou*“. Jejich hlavním projektem je Rodová osada, díky čemuž vznikl dokument *Ideový projekt Sdružení Země Rodová osada v roce 2005. Jako pomyslný protiklad tomuto ideovému aspektu Rodové osady probíhají kurzy Designu Rodového statku*, jež jsou zaměřené spíše na praktické otázky života v Rodové osadě. Z těchto kurzů odcházejí desítky lidí, nadšení a inspirováni pro tvoření a život na svých pozemcích, anebo doplňující a konkretizující svoji představu života v Rodové osadě.

Posláním občanského sdružení Rodová osada je „*vytvoření soběstačné sídelní jednotky zvané Rodová osada*“ a v současnosti je projekt ve fázi hledání konkrétního pozemku, po němž může následovat uskutečnění idey Rodové osady v České republice.

4 Potencionál Rodové osady pro spolupráci

Ona představa, že základem státu je každá jednotlivá rodina, dnes nemá hlubšího opodstatnění, nemá své naplnění v praxi. Člověk je dneska nanejvýš vázán k místu, kde žije, pouze svými kontakty, společenskými vazbami, rodinnými a přátelskými pouty. Vztah ke své vlasti, národu, státu či zemi je skutečně jen mlhavou teoretickou představou.

V minulosti jednotícím prvkem, nejen teoretickým, ale skutečně sjednocujícím, byla duchovní a duševní sounáležitost, kulturní tradice a vztah k půdě. Rád bych se nyní věnoval právě vztahu k půdě, neboť zatímco kulturní, duchovní a duševní vědomí občanů se rozšiřuje a vcelku svobodně se může rozvíjet, tak ve vztahu k půdě a v důsledku toho ve vztahu k vlasti, státu, Evropě a Zemi se rozšiřuje prázdnota.

Ještě na konci čtyřicátých let minulého století má rodina vlastnila přibližně tři a půl hektarů, rozdrobených do jednotlivých políček, luk a části lesu, o něž se pečovalo. Následkem dlouhodobé komunistické kolektivizace rodině zůstal pozemek, na němž stojí dům a zahrada. V devadesátých letech pak v rámci navrácení majetku a půdy, podobně jako ve většině jiných případech, došlo k pronajímání orné půdy akciové společnosti za nepatrné nájemné. Nové generace tak vyrůstají bez konkrétního vztahu ke své zemi. Podobný výsledek lze vidět i v zemích, kde neproběhla komunistická kolektivizace, i v zemích rozvíjejícího se kapitalismu došlo k odcizení ve vztahu k půdě. Dnešní převládající mínění, že zemědělství je nevýnosné, udržování statků neužitečné a vesnický život nevýhodný, jen přizívuje názor, jenž ve vlastnictví půdy, péči o svoji zemi a tvoření svého kousku ráje nevidí nic zajímavého.

Aby se rodina mohla harmonicky rozvíjet, aby samotný člověk mohl přirozeně žít, potřebuje svůj vlastní prostor. Skutečně vlastnit kus své země, jeden hektar, u nějž je zajištěno, že nedojde k libovolnému vyvlastnění či ke zdanění plodin, jež vypěstuje, vede ke skutečnému vztahu k širšímu celku. Tedy k osadě, regionu, kraji, státu, Evropě, Zemi.

Předchozí odstavce snad dostatečně naznačují možnost a nutnost spolupráce mezi lidmi, jež mají zájem o uskutečnění idey Rodové osady a jež hledají a potřebují jeden hektar pro svoji rodinu a 150 ha pro jednu osadu. Myslím si, že každý občan České republiky má právo na vlastnictví jednoho hektaru půdy pro svoji rodinu za účelem vytvoření Rodového statku, na němž budou žít i další generace této rodiny. Toto právo by mohlo být uzákoněno a později se stát svébytnou částí ústavy. Toto je téma, jež samo o sobě vyžaduje hluboké porozumění, mezioborovou spolupráci a dostatek pozornosti.

Dneska je každému jasné, že chce-li ten který člověk mít láskyplné, dobré a užitečné vztahy se svým okolím, musí být vyrovnaný a spokojen sám se sebou. Stejně pravidlo však platí i na úrovni státu a na úrovni mezinárodní. Každá rodina musí být vyrovnaná a spokojená, aby i stát a mezinárodní vztahy mohly v klidu a míru fungovat.

Příkladem spolupráce může být současný vývoj Rodových osad v Ruské federaci. Důvod, proč se rodí po desítkách, spočívá v iniciativě čtenářů knih Vladimíra Megreho. V roce 2003 byl vydán Federální zákon státní dумы o *Osobním pomocném hospodářství*, jež dává každému obyvatele šanci získat půdu pro vytvoření Rodového statku, respektive pomocného hospodářství, zdarma a s tím, že veškerá produkce ze statku nepodléhá zdanění, což podporuje drobné farmáře, napomáhá vědomí, že půda je skutečně v osobním vlastnictvím, a ponechává rodině více energie na vlastní tvůrčí zapojení se do života širší společnosti.

Aby takový zákon mohl být vydán, musí být přesně definován jeho záměr. Značnou úlohu však zde hraje čistota úmyslu a důvěra, neboť je zde jednoznačné, že žádající občan skutečně chce, má vůli a rozhodnutí založit Rodový statek. O pocitu sounáležitosti, jenž z rozsáhlých mezinárodních projektů jako je Evropská unie, ale i pojmu stát dělá zcela konkrétní, živou a žitou věc, píše český student Martin Másilko, jež byl od podzimu 2005 ve škole M. P. Ščetinina v Rusku: „*Ve škole je velmi cítit vlastenectví. Chlapci jsou hrdí na to, že jsou Rusové nebo občany jiných menších národností. U nás jsem se setkal i s nepřijemným*

přijetím tohoto patriotizmu, ale osobně v tom zatím nevidím žádné mínusy. Děti i dospělí se cítí částí celku a proto k němu mají velký vztah. Podobné vzniká i u lidí, kteří si sami něco vybudují. Nemůžou se ke svému dílu potom chovat chladně.“

Má-li se projekt Rodových osad stát nedílnou součástí strategie České republiky a evropských států, je nutné si uvědomit, jakou rozmanitost tento projekt nabízí. Neboť projekt je v České republice ve svých počátcích, existuje několik rodin, párů a jedinců, jež jsou schopni okamžitě žít v nově založené Rodové osadě, dále jsou desítky lidí, kteří potřebují přechodné období v rozmezí jednoho roku až pěti let. Pak je další řada lidí, jež ideu Rodové osady znají, anebo touží po realizaci podobného projektu a způsobu žití, ale nejdříve potřebují vidět, jaké podmínky jsou skutečně již v realizované Rodové osadě. Stejně tak širší společnost často začíná o takovýchto projektech přemýšlet tehdy, když vidí, seznámí se a mají vlastní zkušenost s dosud „jakýmsi alternativním“ projektem.

Další úroveň projektu Rodové osady jsou jednotlivé Rodové statky, které si lidé zakládají již teď nezávisle na osadě. Tyto statky mohou být zcela samostatné, anebo se kolem nich mohou postupně další statky zakládat, až vznikne nová osada, a to i v rámci již existujících vesnic, dle vize Sdružení Země.

Určitou úroveň tvoří přihlehlé obce kolem Rodových osad, neboť v osadách se předpokládá návrat k tradicím, realizace a použití nových alternativních technik pěstování, stavění domů, způsobu života, jež přilákají na místo pozornost, mohou se zde pořádat odborné kurzy a semináře. Místní kulturní život doplní pravidelné slavnosti, nová škola v osadě, kterou mohou navštěvovat i děti z přihlehlých vesnic. Díky 150 ha rozmanité přírody se změní místní mikroklima a při spolupráci s okolními vesnicemi se může měnit tvář místní krajiny a vesnic. Úroda z jednotlivých Rodových statků, jež bude v té nejvyšší bio-kvalitě může být odprodávána do vesnic či měst.

Další úroveň představují obyvatelé měst. Neboť není reálné, ani vhodné, aby se okamžitě všechna města proměnila v Rodové osady, anebo města byla opuštěna, nýbrž aby se způsob života postupně a pozvolna proměňoval, je pravděpodobné, že lidé, kteří si uvědomí podstatu idey Rodové osady, změní svůj způsob života tak, že bude v nejvyšší možné míře ohleduplný k životnímu prostředí. V důsledku toho se začne měnit i městské prostředí, dojde k jeho systematickému čistění a k minimalizaci a likvidaci ekologicky nešetrných technologií, materiálů a výrobků.

5 Rozvoj Evropy na základě Rodových osad

Neuvažuji zde přímo o Evropské unii, o tvorbě evropské ústavy a o problematice spojené s procesem její ratifikace, o krizi evropského integračního procesu, o stavu jednotlivých členských států, neboť se snažím vystihnout příčiny současného neúspěchu, určité krize a všeobecné vlažnosti, využívání Evropské unie spíše pro vlastní ekonomické výhody, nežli pro spolupráci a společný rozvoj.

Použil jsem dříve přirovnání myšlenky jednotné Evropy k semenu dubu a v této metafoře lze plně pokračovat. Dneska když už stojíme před dospívajícím stromem, musíme o to více pečovat o čistý vzduch a zdravou půdu s dostatkem prostoru pro tento brzy statný strom. Kořenová základna, navzdory naší zúžené představě, často dosahuje až desítky metrů od stromu, jemuž patří. Tvoří velice jemnou a rozsáhlou síť, jež dovoluje stromu žít, ale také být spojený a komunikovat s dalšími stromy. Podobně také Evropská unie, jež představuje sjednocené evropské státy stejně jako kmen a košatá koruna představují strom, vyrůstá z široké základny, jíž v případě Evropské unie jsou jednotlivé rodiny.

Způsob života, jeho kvalita a přístup k životu každé rodiny předurčuje podobu celé Evropské unie. Jistěže Evropská unie může po určitou dobu fungovat čistě formálně za podpory politických zástupců, dalších reprezentantů států a jiných zájmových skupin. Ovšem

takový koncept jednotné Evropy není životný a udržitelný, ani nespĺňuje svůj prvotní smysl.

Skutečnost, že projekt Rodových osad je reálným řešením dnešní společenské situace, že nabízí jistou možnost, schůdnou cestu, jak zodpovědět naše existenciální otázky, jež se nepozorovaně přesunuly ze sféry materiální do sféry duševní a duchovní, může dosvědčit následující úvaha.

Když jsem já sám přemýšlel nad tím, zda život na Rodovém statku je pro mě skutečně vhodný, užitečný a smysluplný, přičemž jsem odhlédl od svého nadšení pro věc a určité filosofie života, jež je s tímto projektem spojená, došel jsem k následujícím možnostem. Vzhledem k tomu, že v horizontu tří až pěti let dokončím své studium na vysoké škole, očekává se ode mě, že se co nejdříve osamostatním, i co se týče bydlení a zajištění živobytí. Podobná situace nutně potkává každého člověka. Neboť jsem vyrůstal v panelákovém bytě, vím a mám zkušenost s tím, jaké možnosti a jaká omezení tento způsob život sebou nese. Považuji jej za „*nouzový*“. Člověk tráví většinu svého času v uzavřeném prostoru, ať v zaměstnání či v domácnosti, a ve zbylém čase se pohybuje v městském prostředí. Možnost trávit čas v přirozeném prostředí se omezuje na možnosti městské či příměstské přírody. Stejně tak kvalita životního prostředí, potravin a společenských vztahů je nízká.

Další variantou bydlení jsou řadové a rodinné domy koncentrované na jednom místě, ať už v podobě novodobých satelitních „*městeček*“, anebo v podobě sídlišť rodinných domů. Zkušenost s tímto druhem bydlení mám od roku 1996, kdy můj otec začal bydlet v jednom takovém sateletním „*městečku*“ nedaleko Prahy. Rozdíl takového domu se zahradou od panelákového bytu znamená jen nepatrný posun ve způsobu života. Rozdíl je totiž asi takový jako odlišnost činžovního bytu od panelákového bytu s balkónem a s větší plochou pokojů. Sídelní útvar rodinných domů se stává „*sídlištěm naležato*“. Pro podobně smýšlejícího člověka, jako jsem já, není takový rodinný dům řešením.

Dneska začíná být trendem odchod mladých párů z městského prostředí na vesnici. Vesnické prostředí je však velice konzervativní. Kdysi otevřená vrata na celé návsi jsou dnes minulostí a dnešní vesničané jen výjimečně přijmou nově přistěhovalé a nechají je zařadit se jako svéprávné do kolektivu. Obzvláště, jsou-li nově příchozí zastánci alternativních způsobů pěstování a odlišného životního způsobu vůbec. Lidé, kteří se i tak přesunou na vesnici, jsou vystaveni izolaci, potřebují daleko více vnitřní síly, než kolik by jí potřebovali, kdyby byli obklopeni otevřenou a chápající společností lidí. Stejně prostředí pak čeká jejich děti, jež by jednou navštěvovaly školu, pravděpodobně s běžným typem výuky, a vyrůstaly by v nepřirozeném sociálním prostředí.

Dokončím-li tedy úvahu, je spojení podobně smýšlejících lidí a společné odhodlání pro vytváření či přetváření nové obce velice užitečné. Je-li pak jejich činnost systematická a představa ucelená, postavena na pevných zásadách, může být úspěšná. V této fázi úvah se zcela nabízí projekt Rodové osady k využití.

Odlišnost projektu Rodové osady od neúspěšných projektů komunitního života v minulosti lze vidět v jednotlivostech, jako v indickém Auroville, kde možným důvodem nenaplnění původního záměru mohl být způsob vlastnictví půdy, když vlastníkem byla obec a naopak osobní vlastnictví půdy zde neexistovalo. V jiných případech může být důvodem izolování se od společnosti, anebo jednostranně zaměřené aktivity, jež nespĺňují představy dalších generací, které už touto jednostranností netrpí. Odlišnost od těchto neúspěchů je ale především dána jiným duchem dnešní doby. Fungujícím příkladem komunity může být skotský Findhorn, anebo více jak osm desítek evropských ekovesnic a dalších ekovesnic ve světě.

Jednoduchost a celistvost idey Rodové osady dovoluje uskutečňovat ji jako projekt v různých zemích, od Ruské federace, přes postkomunistické státy, západní státy až po země mimo Evropu. Je nejen žádoucí, ale také nutné, využít specifických možností každé země, každého regionu a každého hektaru. Vždyť člověk, jenž se rozhodne pro Rodový statek s vědomím, že půda, kterou zkrášlí, bude sloužit i dalším generacím, se musí samostatně a

zodpovědně rozhodovat a při každém kroku pečlivě přemýšlet, vzdělávat se a poznávat, aby dostal tak vysokým nárokům.

Příkladem, jak se určitá idea může uchytit a jak užitečné výsledky může přinášet pro širší okruh společnosti, je permakultura. Permakultura představuje způsob života spojený s péčí o půdu a tvořivým přístupem k její obnově a udržování. Permakulturní principy, které byly poprvé aplikovány v Austrálii, prokazatelně fungují též v západní Evropě, severní Americe, ale také v suchých oblastech Indie a Afriky, jež se proměnily v úrodné zelené jedlé lesy.

6 Zahradní město

Zatímco teď píšu tento text, za okny mi hučí Jižní spojka. Ulice, v které dům stojí, se jmenuje Podléškova podle byliny bedrník podléška, vedle ní pokračuje ulice Topolová, Jahodová, Kapraďová, Leknínová. Řadový dům, v němž se teď nacházím byl postaven v roce 1941. Tehdy zde byla pole, zatímco dnes hustá zástavba řadových a rodinných domů s minimálním prostorem pro zahradu. Daleko větší plochu však zabírají nepřehledné řady paneláků, vytvářející zvláštní, pro dnešní dobu typické, sídliště.

Ačkoliv název tohoto místa pochází od tehdejšího typu zástavby, se stejným názvem vystupovalo anglické Hnutí zahradních měst, jež inspirovalo profesora Stanislava Růžičku. V 20. a 30. letech pak založil české Eubiotické hnutí. Slovo eubiotika tehdy přeložili jako dobrožilství, neboť jejich hlavním zájmem byl způsob život, „dobrý život“. Tento nový směr se tehdy těšil zájmu osobností jako MUDr. Ctibor Bezděk, Eduard Štorch, Emanuel Voňka, prof. MUDr. Julius Hanausek. Jedním z hlavních cílů bylo zakládání eubiotických osad, v nichž by každá rodina vedla „*zdravý jednoduchý polozemědělský život v souladu s přírodou*“, a to na pozemku nejméně 2 000 m². Osady měly vznikat v Bratislavě ve Slavičím údolí, v Praze v Troji, a později v Plzni a v Brně. Tyto plány však přerušila druhá světová válka a poté nástup komunistické vlády, jež podobným smýšlením a činností nepřála.

Mohli bychom v této části naší historii cítit jakýsi již započatý úkol, v němž máme možnost pokračovat. Každopádně je to dokladem přirozeného tíhnutí k životu v souladu s přírodou a našimi potřebami.

S vědomím této minuosti se před námi otvírají dvě otázky: proč nepokračovat v uskutečnění podobné osady a v čem může podobný projekt jednotnou Evropu podpořit?

K charakteristice dnešní doby patří otevřenost, rodící se tolerance k jiným - alternativním - názorům, zcela odlišným světonázorům a vyznáním. Jsou přístupná dřívě tajná učení a všeobecná vzdělanost se zvyšuje. Propojují se tři světy: věda, filosofie a náboženství. Naše otevřená společnost dovoluje využít řešení, které zde již jsou, našich problémů a zodpovězení si našich otázek, abychom mohli pokračovat, anebo spíše znovuzačít s naším rozvojem v souladu s přírodou, společností a sebou samým.

Myslím si, že společně můžeme dát již nyní nový význam evropské jednotě. Závisí to ovšem na našem přístupu, zda skutečně sami budeme otevření, a pak i Evropa v našem pojetí bude otevřená, anebo tento úkol převezmou jiní či další generace. Otázkou je, zda evropská jednota potřebuje nový význam, anebo zda bychom se měli vrátit k jeho původnímu významu. Dovolím si zde zvolit přirovnání k cirkusu, kde je zvířatům věnováno té nejlepší péče, avšak ve své podstatě zvířata jsou nesvobodná a nedobrovolně slouží účelům širších zájmů. Podobně jako v cirkusu, tak i v Evropské unii, musí dojít k přehodnocení našich zásad, našeho způsobu jednání. Vždyť stejně jako ona řešení problémů i evropská jednota zde jsou. Jde pouze o to, vlastní tvůrčí cestou dojít k tomuto poznání. Můžeme zdlouhavě přemýšlet a můžeme také zvolit jednu cestu, ale můžeme volit také mnoho různých cest, jež budou vyhovovat rozmanitosti, různorodosti a mnohotvárnosti Evropy a každého v ní žijícího člověka.

7 Od člověka

Myšlenka jednotné Evropy nás dneska vyzývá k jasné odpovědi. Jak budeme reagovat? Nalezneme společné síly a pochopíme, kde Evropská unie začíná, odkud vyrůstá, co jí předurčuje, činí smysluplnou a otvírá nové cíle?

Kdy se upřímně začneme zabývat semi sebou, člověkem, každý nalezneme pramen živé vody, a ty pak necháme stéct dohromady a z této řeky nám vzniká Evropská unie?

Nejen člověk má svůj osobní příběh, ale také každé místo, celá Země, stejně jako Evropa. V Evropě má již dlouhou dobu silnou pozici rozum. Jak už to ale bývá, ať je cokoli dobré, ať máme jakkoliv dobré úmysli a čisté svědomí, je zde stále možnost neúčinnosti a škodlivosti naší činnosti. Rozum sám o sobě je velice důležitým lidským nástrojem poznání. Není však jediným a není neomezeným. Rozum závisí na citu, tak jako muž na ženě, Evropa na dalších částech Země, člověk na Zemi. Tyto závislosti jsou vzájemné.

V podstatě všechno je rozumem obhajitelné, všechno je rozumné. Naším určujícím nástrojem poznání by se však měla stát harmonie rozumu a citu. Můžeme chápat rozum a cit jako dvě misky na vahách, čím níž bude klesat a propadat se jedna, tím výše bude stoupat ta druhá. Není dnešní vývoj společnosti právě oním stoupáním do výšin, zaslepeným růstem, jenž však v pozadí způsobuje úpadek a poníženost?

Když uchopíme naši dnešní situaci rozumem a citem, je dnešní způsob života, životní prostředí, spolupráce lidí, úroveň našeho vědeckého a duchovního poznání tím, co každý člověk potřebuje a co mu je přirozené? Vždyť kdo z nás oplývá dokonalým zdravím, kdo se může těšit z čisté a živé vody, vzduchu, kdo je obklopen souznějícími, podobně smýšlejícími a s radostí diskutujícími lidmi, kdo z nás může odpovědět na otázku po smyslu a cíli lidského života?

Aby jednotná Evropa byla živým obrazem vznášejícím se nad touto zemí, je nutné uvědomit si její duchovní rozměr. Vždyť co na světě je živé a neobsahuje ducha? Jakmile své představy rozšíříme a doplníme do jejich celistvosti a úplnosti, tak musí být nevyhnutelný projev myšlenky evropské jednoty v praxi: každý člověk žijící v souladu se sebou samým, se společností a s přírodou. Na jednom hektaru ráj pro rodinu a každého člověka, prostor, od něhož vše vyrůstá.

13. 12. 2006, Zahradní město